

## บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบการดำเนินงานส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ ระหว่างสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด จังหวัด เชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ในการตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ ด้านการตลาด ด้านการเงินและด้านการให้การศึกษอบรมและพัฒนาความรู้
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด
3. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ในการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่

การวิจัยนี้จะทำการศึกษาเฉพาะสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดในจังหวัดเชียงใหม่เท่านั้น โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 171 คน จากประชากรสมาชิกสหกรณ์ทั้งสิ้น 4,539 คน โดยวิธีการคำนวณทางสถิติจากสูตรของ Taro Yamane แล้วจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของแต่ละสหกรณ์ โดยใช้สูตรของ Nagtalon ได้กลุ่มตัวอย่างจากสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด จำนวน 122 คน จากสมาชิก 3,230 คน และกลุ่มตัวอย่างจากสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด จำนวน 49 คนจากสมาชิก 1,309 คน จากนั้นทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย(Simple Random Sampling) และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเพื่อนำผลการสัมภาษณ์ไปศึกษาและวิเคราะห์ผล

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวทางของวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นคำถามทั้งแบบปลายเปิด (Open-ended question) และคำถามแบบปลายปิด (Close-ended question) แล้วทำการทดสอบแบบสอบถามโดย

การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) คือใช้วิธีนำแบบสอบถามที่สร้างไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบ วิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไขให้ถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหาที่จะวัด (Content validity) มากยิ่งขึ้นและทำการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับสมาชิกผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ต้นป่าตอง จำกัด ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากรที่ศึกษา จำนวน 20 คน เพื่อทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.89 จึงจัดว่าเชื่อถือได้ จากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data)จากการนำแบบสอบถามที่ได้ทดสอบความเชื่อมั่นและปรับปรุงแก้ไขแล้วไปสอบถามกลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดและกลุ่มตัวอย่างสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการรวบรวมเอกสาร สิ่งพิมพ์และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดสำหรับเป็น ข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย

#### สรุปผลการวิจัย

##### 1. ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด เป็นชายร้อยละ 69.4 เป็นหญิงร้อยละ 30.6 มีอายุเฉลี่ย 43.55 ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ คือ ร้อยละ 71.41 มีสถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 92.3 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 3.71 คนและมีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย 2.35 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.3 ทำการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่บนพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองทั้งหมด มีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่เฉลี่ย 7.45 ไร่ และมีผลผลิตหอมหัวใหญ่เฉลี่ย 3,520.41 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้จากการขายผลผลิตหอมหัวใหญ่เฉลี่ย 136,489.36 บาทต่อปีและมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์เฉลี่ย 5.15 ปี

ส่วนสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด เป็นชายร้อยละ 85.2 เป็นหญิงร้อยละ 14.8 มีอายุเฉลี่ย 42.46 ปี ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นส่วนใหญ่ คือร้อยละ 54.1 มีสถานภาพแต่งงานแล้วคิดเป็นร้อยละ 85.7 มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.07 คนและมีจำนวนแรงงานในภาคเกษตรเฉลี่ย 2.51 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 47.5 ทำการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่บนพื้นที่ที่เป็นกรรมสิทธิ์ของตนเองทั้งหมด โดยมีจำนวนพื้นที่เพาะปลูกหอมหัวใหญ่เฉลี่ย 7.17 ไร่ มีผลผลิตหอมหัวใหญ่เฉลี่ย 6,658.20 กิโลกรัมต่อไร่ มีรายได้จากการขายผลผลิตหอมหัวใหญ่เฉลี่ย 122,461.54 บาทต่อปีและมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกสหกรณ์เฉลี่ย 9.57

## 2. การดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในด้านต่าง ๆ

### การดำเนินงานด้านการเงิน

ผลการวิจัยพบว่า สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีการดำเนินงานด้านการเงินมากกว่าสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ซึ่งมีการดำเนินการด้านการเงินอยู่ในระดับน้อยในทุก ๆ เรื่อง มีเพียงการช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเงินของสมาชิกเท่านั้นที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ทั้งสองแห่งมีการดำเนินงานในระดับน้อยเหมือนกัน

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานด้านการเงินของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า การดำเนินงานด้านการให้วงเงินกู้แก่สมาชิก การให้คำแนะนำและควบคุมการใช้เงินกู้ของสมาชิก การติดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิกหลังจากที่สมาชิกกู้เงินไปเป็นระยะ ๆ และการดำเนินงานด้านการกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ให้สมาชิกที่กู้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนการดำเนินงานด้านการช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเงินของสมาชิก ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

### การดำเนินงานด้านการตลาด

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ทั้งสองแห่งมีการดำเนินงานด้านการตลาดในระดับน้อยในทุก ๆ เรื่อง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานด้านการตลาดของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า การดำเนินงานด้านการรับซื้อหอมหัวใหญ่จากสมาชิก การรับซื้อหอมหัวใหญ่จากสมาชิกทุกครั้งอย่างสม่ำเสมอ การพยายามขายหอมหัวใหญ่ของสมาชิกให้ได้ราคาที่เป็นธรรม การทำสัญญาซื้อขายหอมหัวใหญ่ล่วงหน้า การจ่ายเงินค่าหอมหัวใหญ่ที่สหกรณ์รับซื้อให้แก่สมาชิก การเก็บรวบรวมหอมหัวใหญ่อย่างสะดวก รวดเร็วและเป็นระบบ การตรวจสอบคุณภาพหอมหัวใหญ่อย่างเป็นธรรม การเก็บรักษาหอมหัวใหญ่เพื่อไม่ให้เสียคุณภาพ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนการดำเนินงานด้านการแสวงหาตลาดและเป็นตัวแทนในการจัดการขายหอมหัวใหญ่ การวางแผนกำหนดปริมาณการผลิตหอมหัวใหญ่ให้สอดคล้องกับความต้องการของ

ตลาดและการดำเนินงานด้านการติดต่อประสานงานกับภาคเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาด้านการตลาดหอมหัวใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

#### การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกมีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ทั้งสองยังมีการดำเนินงานอยู่ในระดับน้อย คือ การวางแผนการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่ให้แก่สมาชิก การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกหอมหัวใหญ่ การจัดหาโรงเรือนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในการรวบรวมผลผลิต การเก็บรักษาและคัดคุณภาพหอมหัวใหญ่ และการมีมาตรการควบคุมเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่นอกระบบ

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า การดำเนินงานด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหอมหัวใหญ่ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด การแนะนำพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ของสมาชิก การกำหนดราคาเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่อย่างเป็นธรรม การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกหอมหัวใหญ่เพื่อการศึกษาและพัฒนาการผลิต การจัดหาหรือจำหน่ายเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่ให้แก่สมาชิก การส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อพัฒนาการผลิตหอมหัวใหญ่และลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนการดำเนินงานด้านการวางแผนการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่ให้แก่สมาชิก การจัดสรรเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ตามขนาดพื้นที่เพาะปลูกของสมาชิก การจ่ายเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ให้สมาชิกตรงตามแผนการเพาะปลูกที่วางไว้ การจัดสรรเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่มีคุณภาพให้แก่สมาชิก การมีมาตรการควบคุมเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่นอกระบบและการดำเนินงานด้านการจัดหาโรงเรือน เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการรวบรวมผลผลิต การเก็บรักษาและการคัดคุณภาพหอมหัวใหญ่อย่างพอเพียง ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

#### การดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ในระดับปานกลางในทุก ๆ เรื่อง ส่วนสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีความคิดเห็นว่า สหกรณ์มีการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ในระดับปานกลาง ในเรื่องการเผยแพร่ความรู้และจัดอบรมเกี่ยวกับหลักการและนโยบายสหกรณ์ ส่วนที่สหกรณ์มีการดำเนินงานด้านการให้การศึกษา

อบรมและพัฒนาความรู้ในระดับน้อย คือ การจัดประชุม ฝึกอบรมเกี่ยวกับความรู้และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการเพาะปลูก และการเตรียมความพร้อม ในการจัดการประชุม

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อการดำเนินงานด้านการให้การศึกษา อบรมและพัฒนาความรู้ของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า การดำเนินงานด้านการจัดประชุมหรือฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และแนะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ให้แก่สมาชิกอย่างสม่ำเสมอ และการดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมในการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิกอยู่ตลอดเวลา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านหลักการสหกรณ์ให้แก่สมาชิกและผู้สนใจ และการดำเนินงานด้านการให้บริการอบรมเกี่ยวกับหลักการดำเนินงาน นโยบาย และวิธีการดำเนินงานของสหกรณ์ให้สมาชิกได้เข้าใจ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

### 3. ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด ที่ตอบสนองต่อความต้องการของสมาชิกในด้านต่าง ๆ

#### ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเงิน

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ทั้งสองแห่งมีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเงินในระดับปานกลางในทุก ๆ เรื่อง ยกเว้นสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ที่มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานเรื่องการให้เงินกู้แก่สมาชิกอยู่ในระดับมาก

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเงินของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการดำเนินงานด้านการให้วงเงินกู้แก่สมาชิก การให้คำแนะนำและควบคุมการใช้เงินกู้ของสมาชิก การติดตามการใช้เงินกู้ของสมาชิกเป็นระยะ ๆ การกำหนดอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการจัดเก็บดอกเบี้ยและเร่งรัดหนี้สินตามแผนงานของสหกรณ์ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

#### ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการตลาด

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการตลาดในระดับมากในทุก ๆ เรื่อง

ส่วนสมาชิกสหกรณ์ ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการตลาดในระดับปานกลางในทุก ๆ เรื่อง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการตลาดของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านราคาซื้อขายหอมหัวใหญ่ ขั้นตอนการรับซื้อหอมหัวใหญ่ การแสวงหาตลาดหอมหัวใหญ่ การทำสัญญาซื้อขายหอมหัวใหญ่ การจ่ายเงินค่าหอมหัวใหญ่ การวางแผนกำหนดปริมาณการผลิตหอมหัวใหญ่ การเก็บรวบรวมหอมหัวใหญ่และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเก็บรักษาหอมหัวใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการตรวจสอบคุณภาพหอมหัวใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

#### ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด มีความคิดเห็นว่า สหกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ในเรื่องปริมาณเมล็ดพันธุ์ที่จัดสรรให้ อยู่ในระดับมาก ปัญหาเรื่องราคาเมล็ดพันธุ์อยู่ในระดับน้อย ปัญหาเรื่องอื่น ๆ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ในระดับปานกลางในทุก ๆ เรื่อง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ การแนะนำพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสม และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการกำหนดราคาเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการวางแผนการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่ การจัดสรรเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ การจ่ายเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ตรงตามเวลา การจัดสรรเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่มีคุณภาพ การควบคุมเมล็ดพันธุ์หอมหัวใหญ่นอกกระบบ และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการจัดหาโรงเรือน เครื่องจักรและอุปกรณ์ต่าง ๆ สำหรับการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

### ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้

ผลการวิจัยพบว่า สมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ในระดับน้อย ในทุก ๆ เรื่อง ส่วนสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีความคิดเห็นว่าสหกรณ์มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ในระดับปานกลาง ในทุก ๆ เรื่อง

เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของสมาชิกต่อปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้ของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเผยแพร่ความรู้ด้านหลักการสหกรณ์ให้แก่สมาชิก การให้บริการอบรมเกี่ยวกับหลักการดำเนินงานของสหกรณ์ การจัดประชุมหรือฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และแนะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ และปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานด้านการเตรียมความพร้อมในการให้การศึกษาอบรมและพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่แก่สมาชิก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05

### อภิปรายผลการวิจัย

การดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด

#### การดำเนินงานด้านการเงิน

การที่สมาชิกมีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด มีการดำเนินงานด้านการเงินในระดับน้อยและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีการดำเนินงานด้านการเงินในระดับปานกลาง อาจเนื่องมาจากสหกรณ์ทั้งสองแห่งยังขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินงาน จึงไม่สามารถให้เงินกู้แก่สมาชิกได้ตามความต้องการ เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วเกษตรกรมักจะคาดหวังว่าสหกรณ์จะช่วยแก้ไขปัญหาด้านการเงินได้ จึงสมัครเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์เพื่อรับสิทธิ์ในการกู้เงินที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำหรือการซื้อวัสดุ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเพาะปลูกทุกชนิดได้ในราคาถูกกว่าท้องตลาดและสามารถผ่อนชำระได้ในระยะยาว สอดคล้องกับ วรารวรรณ (2536:162) ที่พบว่า การส่งเสริมและการจัดตั้งสหกรณ์อาจเกิดความผิดพลาด เนื่องจากการจัดตั้งสหกรณ์มิได้เกิดจากความต้องการของเกษตรกรอย่างแท้จริง โดยในระยะแรกของการจัดตั้งสหกรณ์มักจะมีการ

ให้คำมั่นสัญญาต่อเกษตรกรเพื่อจูงใจให้เข้าเป็นสมาชิก เช่น สัญญาว่าสมาชิกจะได้กู้เงินไปประกอบอาชีพ หรือได้รับการแจกปัจจัยการผลิตต่าง ๆ เช่น ปุ๋ย ยาปราบศัตรูพืช เป็นต้น ประชาชนหรือเกษตรกรส่วนใหญ่เข้าใจว่าสหกรณ์เป็นแหล่งที่รัฐบาลให้กู้ยืมเงินจึงสมัครเข้าเป็นสมาชิกโดยไม่เข้าใจระเบียบ ข้อบังคับและการประกอบธุรกิจของสหกรณ์ ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ของตนที่มีต่อสหกรณ์

การบริการทางการเงินที่สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดสามารถทำได้ก็คือ การจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเพาะปลูกมาจำหน่ายให้แก่สมาชิกและให้สมาชิกสามารถผ่อนชำระได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเงินทุนที่สหกรณ์มีอยู่ ดังเช่นที่ ฌอนมและเจ็ดห้า (2542:68) เสนอว่า ถ้าเกษตรกรรวมกันเป็นสหกรณ์แล้ว สหกรณ์จะสามารถช่วยแก้ปัญหาเรื่องต้นทุนการผลิตได้ โดยสหกรณ์จะสำรวจว่าเกษตรกรที่เป็นสมาชิกต้องการอะไรบ้าง ตัวอย่างเช่น ปุ๋ย จะสำรวจว่า สมาชิกจะใช้ปุ๋ยยี่ห้ออะไร จำนวนเท่าไร จะใช้เมื่อใด เมื่อสหกรณ์รวบรวมข้อมูลจากสมาชิกทั้งหมดแล้ว จะได้จำนวนของที่ต้องการเป็นจำนวนมาก การรวมกันซื้อครั้งละจำนวนมาก ๆ สหกรณ์ย่อมมีโอกาสต่อรองราคากับพ่อค้าได้มากขึ้น ผลที่ได้รับก็คือ เกษตรกรที่เป็นสมาชิกจะสามารถซื้อของต่าง ๆ ได้ถูกกว่าเกษตรกรรายอื่น ซึ่งต่างคนต่างก็ซื้อของตัวเอง แต่ ประยงค์ (2538:161) กล่าวว่า สหกรณ์ส่วนใหญ่มักมีปัญหาในเรื่องธุรกิจการซื้อ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เป็นเรื่องของความด้อยประสิทธิภาพในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ คือ สหกรณ์มีเงินทุนจำกัดในการจัดซื้อสินค้ามาสนองความต้องการของสมาชิก สินค้าที่หาไม่ได้ตรงตามความต้องการของสมาชิก เพราะไม่ได้สอบถามก่อน สมาชิกคิดค้างหนี้สินกับสหกรณ์ไว้เป็นจำนวนมาก เป็นต้น เมื่อไม่ได้รับความช่วยเหลือตามที่คาดหวังไว้ สมาชิกส่วนใหญ่จึงมีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ควรปรับปรุงการดำเนินงานด้านการเงินอย่างมาก เพื่อตอบสนองความต้องการของสมาชิก โดยไม่ได้คำนึงถึง ปัจจัยอื่นที่มีผลกระทบต่อการทำงานของสหกรณ์ เช่นเดียวกับที่ วิมา (2538) พบว่า ลักษณะของสมาชิกด้านความรู้ความเข้าใจในหลักการสหกรณ์ ความรู้สึกผูกพันต่อสหกรณ์ ความซัดเจนและการยอมรับบทบาทของตน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลในการดำเนินงานของสหกรณ์ และ สาโรจ (2537) พบว่า สมาชิกส่วนใหญ่ของสหกรณ์จะเข้าเป็นสมาชิกเพราะต้องการกู้เงินและเพื่อรับผลประโยชน์บางอย่างจากสหกรณ์เท่านั้น

จากการเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านการเงินระหว่างสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่ฝาง จำกัด พบว่า มีความแตกต่างกันเกือบทุกด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสหกรณ์แต่ละแห่งมีความสามารถในการบริหารเงินทุนของสหกรณ์ไม่เท่ากัน สหกรณ์ที่มีจำนวนสมาชิกมาก จะสามารถสะสมเงินทุนจากการซื้อหุ้นของสมาชิกได้มาก โดย ฌอนมและเจ็ดห้า (2542:67) พบว่าถ้าหากสมาชิกช่วยกันสะสมเงิน โดยวิธีการถือหุ้นหรือฝากเงินกับสหกรณ์



ก็จะเป็นการเพิ่มทุนให้สหกรณ์ และสหกรณ์ก็สามารถนำเงินส่วนนี้ไปให้สมาชิกที่เดือดร้อนกู้ได้ ซึ่งถ้าเป็นเช่นนี้ สมาชิกอาจจะเสียดอกเบี้ยถูกลงกว่าเดิม เพราะเป็นเงินของสมาชิกเอง

#### การดำเนินงานด้านการตลาด

สมาชิกมีความคิดเห็นว่าสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดมีการดำเนินงานด้านการตลาดในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากทั้งสองสหกรณ์แทบจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจำหน่ายผลผลิตหอมหัวใหญ่ของสมาชิกเลย จึงมีการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ น้อยมาก ทั้งการรับซื้อ การแสวงหาตลาดและเป็นตัวแทนจำหน่าย การเก็บรวบรวมผลผลิต การตรวจสอบ คุณภาพและการเก็บรักษาผลผลิต โดยในการดำเนินการจำหน่ายผลผลิตสมาชิกจะเป็นผู้ตัดสินใจและจำหน่ายผลผลิตกับพ่อค้าด้วยตัวเอง เพราะต้องการขายผลผลิตในช่วงเวลาที่ต้องการและเพื่อให้ได้ราคาที่ตนเองพอใจ จึงไม่มีการติดต่อผ่านสหกรณ์ สอดคล้องกับที่ วราวรรณ (2536:163) พบว่า สหกรณ์มักมีปัญหาสืบเนื่องมาจากการขาดแคลนเงินทุน สหกรณ์จึงไม่สามารถดำเนินธุรกิจในการรวมกันซื้อรวมกันขาย ซึ่งเป็นการให้บริการแก่สมาชิกได้เท่าที่ควร เนื่องจากมีวงเงินจำกัด การให้บริการผู้พ่อค้าท้องถิ่นที่มีทุนเป็นของตนเองไม่ได้ เมื่อสมาชิกต้องการขายผลผลิตเป็นเงินสดแต่สหกรณ์ให้บริการไม่ได้ก็จะนำสินค้าไปขายให้พ่อค้า โดยไม่คำนึงถึงอุดมการณ์ของสหกรณ์ และ ประยงค์ (2534:162) กล่าวว่า สหกรณ์การเกษตรมักมีปัญหาในธุรกิจการขาย ได้แก่ สมาชิกไม่ร่วมมือที่จะขายผลผลิตให้สหกรณ์ หรือขายแต่ผลผลิตที่คุณภาพไม่ดีให้สหกรณ์ บางครั้งสหกรณ์เองก็ไม่สามารถรวบรวมผลผลิตได้ตามเป้าหมาย ทำให้เสียประโยชน์ในด้านอุปกรณ์รวบรวมไป และมีผลให้ต้นทุนในการรวบรวมสูงขึ้น อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ก็ยังคงมีบทบาทสำคัญในการแก้ปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำของสมาชิกได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สุภาพ (2534:98) ที่พบว่า บทบาทของสหกรณ์การเกษตรในธุรกิจการขาย คือ การรับซื้อผลผลิตการเกษตรจากสมาชิก อันเป็นการรวบรวมผลผลิตเพื่อสร้างอำนาจต่อรองและป้องกันการกดราคาจากพ่อค้าคนกลาง ทำให้สมาชิกขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม และ ประยูร (2540:70) เสนอว่า ในธุรกิจการขายสหกรณ์จะได้ดำเนินการสอดคล้องกัน ไปทั้งในการวางแผนการเพาะปลูกและการขาย สำหรับการขายนั้น สหกรณ์จะดำเนินงานตั้งแต่การรวบรวม การเก็บรักษา การคัดคุณภาพ การแปรรูปและการตลาด

เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด พบว่า การดำเนินงานด้านการตลาดมีความแตกต่างกันในการดำเนินงานต่อไปนี้ คือ การดำเนินงานด้านการรับซื้อหอมหัวใหญ่ในราคายุติธรรม การรับซื้อหอมหัวใหญ่อย่างสม่ำเสมอ การขายหอมหัวใหญ่ให้ได้ราคาที่เป็นธรรม การทำสัญญาซื้อขาย

หอมหัวใหญ่ล่วงหน้า การจ่ายเงินค่าหอมหัวใหญ่ตรงตามเวลา การเก็บรวบรวมหอมหัวใหญ่อย่างสะดวก รวดเร็วและเป็นระบบ การตรวจสอบคุณภาพหอมหัวใหญ่อย่างเป็นธรรม และการดำเนินงานด้านการเก็บรักษาหอมหัวใหญ่โดยเพื่อไม่ให้เสียคุณภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝั่ง จำกัด ได้มีการดำเนินการเกี่ยวกับการรับซื้อหอมหัวใหญ่จากสมาชิกอยู่บ้างในระยะหลัง โดยมีการขออนุมัติสร้างห้องเย็นเพื่อเก็บรักษาผลผลิตที่รับซื้อจากสมาชิกและการเสนอขอทุนสนับสนุนโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการแก้ปัญหาคเคียวหอมหัวใหญ่ เป็นต้น โดยสหกรณ์หวังว่าจะสามารถช่วยแก้ปัญหาการตลาดในส่วนหนึ่ง ถึงแม้จะยังไม่สามารถช่วยเหลือสมาชิกส่วนใหญ่ได้ ส่วนสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดนั้น ยังคงประสบกับปัญหาทางการตลาดอยู่มากต้องใช้ระยะเวลาและงบประมาณจำนวนมากในการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาซึ่งในกรณีที่ เป็น สหกรณ์ขนาดเล็กเช่นนี้ อาจทำให้มีอุปสรรคมากในการดำเนินการ

การที่สหกรณ์จะรับซื้อผลผลิตจากสมาชิก วรารธรรม (2536:78) กล่าวว่า สหกรณ์จะเข้าไปรับซื้อผลผลิตของสมาชิก และสหกรณ์จะจ่ายเงินให้กับสมาชิกต่อเมื่อสมาชิกนำผลผลิตมาส่งมอบให้กับสหกรณ์ โดยสหกรณ์จะซื้อในราคาตลาดขณะนั้น การดำเนินงานลักษณะนี้สหกรณ์จะตกอยู่ในสภาพเสี่ยงต่อการลงทุน เพราะราคาสินค้าเกษตรส่วนใหญ่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สหกรณ์จำเป็นต้องกันเงินสำรองไว้เพื่อชดเชยการขาดทุนด้วย

#### การดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่

สมาชิกของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัดและสมาชิกสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝั่ง จำกัด มีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ของสหกรณ์ทั้งสองแห่งอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ อมรลักษณ์ (2535:87) ที่รายงานว่าสมาชิกร้อยละ 63.3 มีความพึงพอใจต่อบทบาทของสหกรณ์ในธุรกิจการส่งเสริมการเกษตรในระดับปานกลาง ทั้งการให้บริการด้านข่าวสาร ข้อมูลการเกษตร การจัดทำแปลงสาธิต และการแนะนำความรู้ด้านการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์

เมื่อทำการเปรียบเทียบการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่ของทั้งสองสหกรณ์แล้ว พบว่า การดำเนินงานที่มีความแตกต่างกันคือ การส่งเสริมและเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับหอมหัวใหญ่ทั้งในด้านการผลิตและการตลาด การแนะนำพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสมกับลักษณะพื้นที่ปลูก การกำหนดราคามาตรฐานพันธุ์หอมหัวใหญ่อย่างเป็นธรรม การจัดทำแปลงสาธิตการปลูกหอมหัวใหญ่เพื่อการศึกษาและพัฒนาการผลิต การจัดหาหรือจำหน่ายเครื่องมืออุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการเพาะปลูกหอมหัวใหญ่ให้แก่สมาชิก และการส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อพัฒนาการผลิตหอมหัวใหญ่และลดปัญหาพ่อค้าคนกลาง ทั้งนี้ความแตกต่าง

ในการดำเนินงานของทั้งสองสหกรณ์ อาจเกิดจากงบประมาณหรือทุนที่สหกรณ์มีอยู่อย่างจำกัด โดยสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ได้จัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ที่จำเป็นต่อการเพาะปลูกมาจำหน่ายหลากหลายชนิด ตรงกับความต้องการของสมาชิกส่วนใหญ่ สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด มีจำนวนสมาชิกมาก จึงจัดหาเครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ มาจำหน่ายเฉพาะสิ่งที่จำเป็นและสมาชิกต้องการจริง ๆ สหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ได้มีการแนะนำพันธุ์หอมหัวใหญ่ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และภูมิอากาศ และมีการส่งเสริมให้สมาชิกได้รวมกลุ่มกับเกษตรกรรายอื่นเพื่อพัฒนาการผลิตและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น เนื่องจากสหกรณ์มีขนาดเล็ก สมาชิกมีความใกล้ชิดกันและสามารถติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก ส่วนสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด ได้มีการจัดทำแปลงสาธิตการใช้เครื่องมือและการปลูกหอมหัวใหญ่ให้แก่สมาชิกบ้างในบางครั้ง นอกเหนือจากการจำหน่ายเมล็ดพันธุ์และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ แล้ว ซึ่งสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด มีการดำเนินการในเรื่องเหล่านี้บ่อยมาก เนื่องจากสมาชิกไม่ค่อยให้ความสนใจและส่วนใหญ่เป็นการจัดสาธิตโดยบริษัทเอกชนที่ต้องการโฆษณาสินค้าของบริษัท

#### การดำเนินงานด้านการให้การศึกษอบรมและพัฒนาความรู้

การดำเนินงานด้านการให้การศึกษอบรมและพัฒนาความรู้ของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด อยู่ในระดับน้อย สหกรณ์ทั้งสองแห่งจึงควรให้ความสำคัญกับการให้การศึกษอบรมและพัฒนาความรู้ของสมาชิกให้มากขึ้น เช่นเดียวกับที่ ประยูร (2540:71) พบว่า โดยแท้ที่จริงแล้วการให้การศึกษอบรมไม่ได้เป็นธุรกิจของสหกรณ์ แต่เป็นสิ่งจำเป็นที่สุดของสหกรณ์ เพราะการให้การศึกษอบรมอย่างสม่ำเสมอแก่บรรดาสมาชิก กรรมการดำเนินการ ผู้จัดการ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ของสหกรณ์ จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องนั้น ๆ ทราบถึงอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบตามหลักและวิธีการของสหกรณ์ จะช่วยให้การประกอบธุรกิจของสหกรณ์เป็นไปได้อย่างดีและถูกต้อง แต่โดยทั่วไปแล้ว การให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกอาจไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างเกี่ยวกับความพร้อมของสมาชิกเองหรือประสิทธิภาพของผู้ให้การอบรม เช่นเดียวกับการวิจัยของ นฤมล (2536) ที่รายงานว่า สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่มีอายุค่อนข้างมาก ระดับการศึกษาอยู่ในระดับต่ำ ทำให้สมาชิกสหกรณ์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักและวิธีการของสหกรณ์ยังไม่ดีเท่าที่ควร สมาชิกมักจะทำอะไรตามแบบเพื่อนบ้านที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ด้วยกัน

การเปรียบเทียบความแตกต่างในการดำเนินงานของทั้งสองสหกรณ์ พบว่า มีความแตกต่างกันในส่วนของการจัดประชุมหรือจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้และแนะนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการปลูกและผลิตหอมหัวใหญ่อย่างสม่ำเสมอและการเตรียมความพร้อมในการให้การ

ศึกษาอบรมแก่สมาชิกอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการฝึกอบรมหรือการประชุมต้องอาศัย องค์ประกอบหลายด้าน เช่น เงินทุน บุคลากร อุปกรณ์ สถานที่ และความร่วมมือของสมาชิก เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับที่ รสสุคนธ์ (2540:31) พบว่า สหกรณ์ควรมีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี เพื่อเป็นเงินทุนในการให้การศึกษอบรมแก่สมาชิกสหกรณ์ คณะกรรมการดำเนินการและพนักงาน สหกรณ์ ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการ วิธีการสหกรณ์ ตลอดจนสิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบ ในหน้าที่ รวมไปถึงการเผยแพร่ความรู้ทางการเกษตรต่อไปด้วย อย่างไรก็ตามความร่วมมือของ สมาชิกก็เป็นสิ่งสำคัญ สหกรณ์ที่มีขนาดเล็กอย่างสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด ที่มี สมาชิกจำนวนน้อย อาจสามารถประชาสัมพันธ์และให้ความรู้ได้ทั่วถึงกว่าสหกรณ์ที่มีขนาดใหญ่ อย่างสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัด

#### ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัญหาในการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ แม่วาง จำกัดและสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดตามความคิดเห็นของสมาชิก จึงทำให้ได้ข้อ เสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ให้ข้อมูลและจากผลการวิจัยดังต่อไปนี้

##### 1. ปัญหาด้านทุนสนับสนุนในการดำเนินงาน

สหกรณ์ควรระดมทุนจากสมาชิก โดยการชักชวนให้สมาชิกหันมาฝากเงินและซื้อหุ้น สหกรณ์เพิ่มขึ้น ควรหาวิธีจูงใจสมาชิกเห็นถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมในสหกรณ์ เพราะการ ดำเนินงานในด้านการตลาด การส่งเสริมการเกษตร การให้การศึกษอบรมหรือการกำหนดวงเงิน กู้ยืมที่สหกรณ์จะให้แก่สมาชิก ได้ ก็ขึ้นอยู่กับเงินทุนที่สหกรณ์มีอยู่ทั้งสิ้น

##### 2. ปัญหาเกี่ยวกับการจัดสรรเมล็ดพันธุ์และการควบคุมเมล็ดพันธุ์นอกระบบ

สหกรณ์ควรที่จะดำเนินการวางแผนการเพาะปลูกล่วงหน้าในแต่ละปีโดยให้สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดและดูแลควบคุมให้สมาชิกทำการเพาะปลูกตามแผนการเพาะปลูกที่ได้ วางไว้ จากนั้นกำหนดระยะเวลาการจ่ายเมล็ดพันธุ์ที่แน่นอนและแจ้งให้สมาชิกทราบโดยด่วนหน้า ส่วนการจัดสรรเมล็ดพันธุ์ควรจัดสรรผ่านสหกรณ์เพียงแห่งเดียว และจัดสรรเมล็ดพันธุ์ให้สมาชิก อย่างยุติธรรมตามจำนวนพื้นที่เพาะปลูกที่สมาชิกขึ้นทะเบียนไว้ ทั้งนี้ทางสหกรณ์ควรมีการสำรวจ พื้นที่เพาะปลูกของสมาชิกที่ขึ้นทะเบียนไว้อย่างจริงจัง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นที่ที่มีอยู่จริง ไม่ใช่จำนวน พื้นที่ที่แจ้งไว้ตั้งแต่แรกเข้าเป็นสมาชิกสหกรณ์ และควรมีการติดตามผลว่าสมาชิกที่ได้เมล็ดพันธุ์ไป ได้นำไปเพาะปลูกในพื้นที่ตามความต้องการจริง โดยไม่ได้นำไปจำหน่ายต่อให้กับผู้อื่นเพื่อหวัง

ผลกำไร นอกจากนี้ควรมีการวางมาตรการเด็ดขาดในการควบคุมเม็ดเงินที่หมุนในระบบ ซึ่งในเรื่องนี้สหกรณ์ควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองเพื่อสอดส่องดูแลและจับกุมผู้ลักลอบนำเม็ดเงินเข้ามาในประเทศอย่างจริงจัง โดยในขั้นต้นสหกรณ์อาจขอความร่วมมือจากคณะกรรมการและสมาชิกสหกรณ์ ให้ช่วยกันสอดส่องดูแล สืบหาข้อมูลและแหล่งที่มาของเม็ดเงินที่หมุนในระบบมากยิ่งขึ้น โดยอาจสร้างแรงจูงใจจากการให้รางวัลหรือหุ้นจากสหกรณ์แก่ผู้ที่สามารถชี้แหล่งจำหน่ายได้ ทั้งนี้เพื่อการติดตามและแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วและตรงจุด

### 3. ปัญหาด้านการรับซื้อและขั้นตอนการรับซื้อผลผลิต

สหกรณ์ควรหาตลาดที่แน่นอนให้กับสมาชิกและมีหลักประกันทางการเงินจากบริษัทที่รับซื้อ โดยการทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับบริษัทนั้น ๆ และทำการตกลงราคาผลผลิตล่วงหน้า เมื่อทำสัญญากับบริษัทแล้วสหกรณ์จึงมาทำสัญญาซื้อขายล่วงหน้ากับสมาชิก และสหกรณ์ควรตั้งจุดรับซื้อผลผลิตของสมาชิกในกลุ่มต่าง ๆ ของสหกรณ์เพื่อเป็นการลดค่าใช้จ่ายในการขนส่ง อีกทั้งสหกรณ์ควรพิจารณาเกี่ยวกับโรงเรือนของสหกรณ์ว่ามีความจุที่จะรับผลผลิตของสมาชิกทั้งหมดได้หรือไม่ หากไม่ได้จะให้สมาชิกรับผิดชอบดูแลผลผลิตเองหรือจะสร้างโรงเรือนหรือห้องเย็นเพิ่มเติม โดยสหกรณ์ควรมีทางเลือกไว้รองรับปัญหาที่เกิดขึ้นให้ได้ สมาชิกจึงจะเกิดความเชื่อมั่นและทำตามแผนงานของสหกรณ์

### 4. ปัญหาด้านการให้การศึกษาอบรมแก่สมาชิก

สหกรณ์ควรมีการจัดประชุมสมาชิกหรือการฝึกอบรมเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเพาะปลูกหรือหลักการสหกรณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่สมาชิกจะได้มีความรู้เพิ่มเติมและทราบถึงผลการดำเนินงานและปัญหาที่เกิดขึ้นของสหกรณ์ แม้ว่าสมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่จะมีความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูกเป็นอย่างดีเพราะเป็นสิ่งที่ทำมานาน จึงไม่ค่อยสนใจหากจะมีการจัดการอบรมความรู้เกี่ยวกับการเพาะปลูก แต่ผลการดำเนินงานของสหกรณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา และจำนวนสมาชิกที่เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ นโยบาย รวมถึงหลักการดำเนินงานของสหกรณ์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นสำหรับสมาชิกใหม่และผู้สนใจจะเป็นสมาชิกของสหกรณ์

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการดำเนินงานของสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่แม่วาง จำกัด และสหกรณ์ผู้ปลูกหอมหัวใหญ่ฝาง จำกัดเท่านั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้คือ

1. การวิจัยให้ครอบคลุมหลายสหกรณ์ จะทำให้ผลการวิจัยมีประโยชน์ต่อสมาชิกและสหกรณ์มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้อาจทำการเปรียบเทียบกันระหว่างหลายสหกรณ์ หรือเปรียบเทียบระหว่างสองสหกรณ์ที่มีขนาดและองค์ประกอบต่าง ๆ ใกล้เคียงกัน
2. การศึกษาถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ ที่จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงนโยบายหรือหลักการดำเนินงานของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น
3. การวิจัยอย่างต่อเนื่องในสหกรณ์เดียวกัน หลังจากที่ได้ทราบถึงปัญหาและผลการดำเนินงานแล้ว มีการปรับปรุงหรือแก้ไขการดำเนินงานในแต่ละด้านอย่างไรบ้าง และสหกรณ์ต้องการข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยในเรื่องใดเพิ่มเติม เพื่อประมวลผลการดำเนินงานที่ผ่านมาและทราบถึงความก้าวหน้าที่เกิดขึ้น รวมถึงแผนงานที่วางไว้ในอนาคต
4. การวิจัยเปรียบเทียบการดำเนินงานของสหกรณ์ในสิ่งที่สมาชิกคาดหวังกับสิ่งที่สหกรณ์ปฏิบัติจริง ตรวจสอบความต้องการและความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ เพื่อการแก้ปัญหาที่ตรงจุดและได้ผลรวดเร็วยิ่งขึ้น